

ÜNLÜ RUS ŞAİRİ ALEKSANDR SERGEYEVİÇ PUŞKİN'İN ŞİİRLERİNDEKİ İSTANBUL

Gatibe MAHMUDOVA*

Özet

Makalede Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in hayatı ve eserlerinden, yaşadığı dönemden bahsediliyor. Onun Doğu'ya, Doğu insanına, özel olarak Türklere olan saygı ve sevgisi bu yazıda hususiyetle vurgulanıyor. 1828-1829'lu yıllarda Puşkin Osmanlı topraklarında olmuş ve oradan büyük izlenimlerle dönmüştür. O, Kars'a ve Erzurum'a seyahat etmiş ve bu seyahatten edindiği izlenimleri "Erzurum'a Seyahat" adlı eserinde yazmıştır.

Bundan başka şairin İstanbul konulu, İstanbul kadını hakkında şiirleri de mevcuttur. En çok İstanbul'daki siyasi olaylar, ordudaki Batı yönlü değişiklikler onun şiirlerinin konusu olmuştur.

Yazı metninde de bu şiirler incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: A. S. Puşkin, İstanbul, şiir, Erzurum.

Istanbul in A. S. Pushkin's Poems

Summary

The object of the present article is A. S. Pushkin's life and creation.

In 1828-1829 years A. S. Pushkin had been in Ottoman earth and returned with great impression. He went on travels to Kars and Erzurum and his feelings summerized in his "The Travel to Erzurum" work.

Before these, he has poems about Istanbul and women of Istanbul. But mainly, the political events in Istanbul and the changes in the army were the theme of his poems.

Namely these poems have been analized in the present article.

Key words: A. S. Pushkin, poems, Istanbul, Erzurum.

* Dr., Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi Nesimi Adına Dilcilik Enstitüsü Türk Dilleri Bölümü

Giriş

Rus edebiyatında Doğu'yu ilk olarak gerçekçi çizgilerle Aleksandr Sergeyeviç Puşkin işlemiştir. Belki de bunun nedeni köken olarak kendisinin de Doğulu olmasıdır. Belki bu nedenle de bu ünlü Rus şairi Doğu'ya, güzel İstanbul'a, İstanbul'da oluşan siyasi olaylara, İstanbul kadınına bigane kalmamış, bu gizemli ve sırlı şehir onun da eserlerinin konusu olmuştur.

Yıllar, yüzyıllar boyu İstanbul'un yalnızca güzelliği, muhteşemliği değil, İstanbul'da meydana gelen siyasi olaylar da dünya şairlerinin konusu olmuştur. Ünlü Rus şairi Aleksandr Sergeyeviç Puşkin de yaşadığı dönemde İstanbul'da meydana gelen siyasi olayları şiirlerinde yansıtmıştır.

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin Rus ve yazarıdır. Rus edebiyatının kurucularından biri olarak kabul edilen, yaşadığı dönemde sevilen bir "hürriyet şairi"dir. A. S. Puşkin dediğimiz zaman gözlerimizde Rus edebiyatını bütün dünyaya tanıtmış, Rusya'nın millî bir şairi canlanıyor. O, Rus edebiyatında "dâhi" olarak anılan, Rus edebiyatının babasıdır. Birçok kişi tarafından en büyük Rus şairi ve Rus Edebiyatının kurucusu gibi kabul edilir. Onun hakkında çok vakit şunlar söylenir. "...kendisi, Rus edebiyatında, romantizmden realizme geçiş yolunda bir kilometre taşıdır".

"Gerçek Rusya ilk defa Puşkin'in şiirlerinde yer almıştır. Puşkin Rus insanını, Rus köylüsünü o güne kadar alışılmadık gerçekçi bir formda anlatmıştır. Şair sıradan insanları anlatmanın yanı sıra soylu denem insanların da içinde buldukları durumu gerçek gözlemlere dayanarak anlatmıştır". (Türkmen 2007)

O, Fransız Aydınlanma dönemini inceledi, yarattığı yeni edebiyat diliyle çağdaşlarını ve sonraki kuşakları etkiledi. A. S. Puşkin lirik şiirin ve özgürlüğün sesi, Rus edebiyatının ilk önemli kişiliği olarak kabul edilir.

1. Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in Hayatı ve Eserlerine Genel Bir Bakış

Rus şairi, roman, öykü, oyun yazarı ve edebiyat eleştirmeni olan bu kişi 6 Haziran 1799'da Moskova'da doğdu. Soylu bir ailedendi.

Dadısının ona anlattığı masalların ve söylediği Rus türkülerinin yaşamında çok etkili olduğu söylenmektedir. Döneminin tanınmış şair ve yazarları, Puşkin'in evine gelip gidenler arasındadır. Ancak hiçbiri onu kendisine durmadan tuhaf masallar anlatıp eski Rus türkülerini söyleyen dadısı kadar etkilemez. Yaşlı dadısı Arina'nın anlattıkları, Puşkin'in çocukluk ruhunda silinmez izler bırakır.

Babası Sergey Lvoviç, soylu bir ailenin ilk çocuğudur. Annesi Nadejda Osipovna Hannibal'ın ne kadar soylu biri olduğunu söylememiz için ise dedesi Etiyopyalı Hannibal'ın Rus Çarı I. Petro'nun vaftiz çocuğu olduğunu belirtmemiz yeterli olacaktır. Görüldüğü gibi çok soylu bir ailenin üyesidir Puşkin. Annesi ve babası çok kültürlü ve aynı zamanda gösteriş düşkünü insanlardır. Zamanlarının çoğunu balolarda geçirdikleri için Puşkin, anne ve baba şefkatinden uzak bir çocuk olarak büyür. Puşkin, ilk bilgilerini yabancı öğretmenlerden edinir. Henüz sekiz yaşındayken

Fransızcası Rusçası kadar iyidir. On bir yaşına geldiğinde ise özgürlükçü ve alaycı yazarlarına hayran olduğu Fransız edebiyatını neredeyse ezberlemiştir ve Fransızca şiirler ve komediler yazmaya başlamıştır.

Puşkin, on iki yaşına geldiğinde, Rus Çarı I. Aleksandr'ın Tsarskoye Selo'da (Çar'ın yazlık köyü) açtığı okula yazılır ve buradaki altı öğrenim yılı boyunca tıpkı okulun diğer öğrencileri gibi, Petersburg'a gitme izni bile verilmeden adeta dış dünyadan koparılarak eğitim görür.

Puşkin'in lise yıllarında yazdığı şiirlerinde bile gerçekçilik eğilimi açıkça göze çarpar. O dönem şiirinde kullanılmayan kaba ve gündelik sözcükleri rahatlıkla kullanıyordu. Artık canlı, kıvrak bir zekânın izleri onun şiirlerinde görülmüyordu.

Artık ünlü bir şair sayılmaya başlanan Puşkin, bu sıkıcı okul yıllarından sonra büyük bir eğlence susuzluğuyla Petersburg'un canlı yaşamına dalar. Yazdığı ve birçoğu yasaklanan özgürlükçü şiirleri ve taşlamaları bu sıralarda dilden dile dolaşmaya başlar. Rus edebiyatı tarihinde şiir, ilk kez olarak, herkes üzerinde hayranlık uyandırır. Yeni doğan ve adeta üzerine titrenen bir çocuk gibi coşku ile büyümeye başlar.

Puşkin, bir baloda eski yüksek rütbeli bir memurun kızı olan Natalya Gonçarova ile karşılaşır ve büyüleyici güzellikteki bu genç kıza âşık olur. Natalya ise edebiyatla hiçbir ilgisi olmayan, Puşkin'i bir şair olarak umursamayan, aklı fikri kendine rahat bir yaşam sağlayacak bir koca bulmakta olan sıradan biridir ve ailesinin de ondan pek bir farkı yoktur. Puşkin Natalya'ya evlenme teklif eder; Natalya ise şairin evlenme teklifini belirsiz bir tarihte cevaplanmak üzere erteler. Puşkin, bu durum karşısında umutsuzluğa kapılır ve Moskova'dan uzaklaşmak ister. Bu nedenle de 1829'da bir gözlemci olarak Rus ordusuna katılır ve Osmanlı topraklarına gelir. Sonradan yazdığı "Erzurum Yolculuğu" adlı eserinde yol izlenimlerini anlatan Puşkin'in, daha başka birçok eserinde de Erzurum'dan aldığı esinler yer bulur.

Rus Çarı I. Aleksandr tarafından Kafkasya'ya atanır ve burada ünlü "Kafkas Esiri" ve "Bahçesaray" adlı destanlarını yazar. Onun edebiyatında ne klasik şiirin kuralcılığı ne de Romantizmin sahte, fantastik güzellikleri yer alır. O, gerçeği duyumsar, gerçeğin içinden gelir ve onu olduğu gibi anlatmayı ister.

Kafkasya'dan dönen Puşkin'in Rusya'daki askerî yönetime ulu orta sövmesinden dolayı dört yıl süreyle başkente girmesi yasaklanır ve ailenin sahip olduğu Mihaylovskoye köyünde yaşamak zorunda bırakılır. Hükûmet tarafından oğlunu gözetim altında tutmakla görevlendirilen babası da görevini canla başla yerine getirir.

Yirmi dört yaşındaki Puşkin, bu sürgün döneminde yedi yıl sonra tamamlayacağı "Yevgeniy Onegin" adlı romanını yazmaya başlar. "Çingeneler", "Peygamber" ve "Boris Godunov" isimli önemli eserlerini de yine bu sürgün yıllarında yazar.

Bu uzun, sıkıcı ve gergin sürgün döneminden sonra Rus Çarı I. Nikolay tarafından Moskova'ya çağırılan genç şairin kaleminden çıkan her şey artık Çar'ın sansüründen geçecektir. Polis baskınları ve aşk serüvenleri ise Puşkin'in yaşamının ayrılmaz parçaları olur.

Moskova'ya dönen Puşkin, Natalya'ya evlenme teklifini yineler. Uzun çekişmelerden sonra Natalya'nın ailesini de ikna etmeyi başarır ve sonunda nişanlanırlar. Natalya ise bu duruma karşı kayıtsız kalır ve sadece izlemekle yetinir. Natalya'nın bu tutumu da sonuna kadar böyle devam eder. Yaşamını çekilmez kılan bir kayınvalidesi ve kusursuz ama yapay bir çiçek olan eşi vardır artık Puşkin'in. Tabii bir de gerici polisler... Bitmek bilmeyen soruşturmalar ve yasaklamalar yüzünden içi büyük bir acıyla dolsa da Puşkin, yazmaya devam eder. "Yevgeniy Onegin", "Don Juan", "Veba Sırasında Ziyafet" gibi manzum trajedyalarını ve "Dubrovski", "Maça Kızı" gibi önemli eserlerini bu dönemde yazar. Gogol'la olan arkadaşlığı da bu döneme rastlar. Öyle ki, Gogol'a ünlü "Ölü Canlar" romanını yazma fikrini Puşkin verir.

Ateşli bir savunucusu olduğu Aralıkçı Hareketi'nin bastırılmasıyla Puşkin zor günler geçirdi. 1825 sonrası yaşananlar şairde, toplumun yakın gelecekte değişmesi konusunda hayal kırıklığı yarattı. Resmî çevreler, şairden iktidarın sesi olmasını ve imparatorluğun güçlenmesi adına hareket etmesini istediler. Ancak bunu başaramadılar. 1830'larda Puşkin'in yaratıcılığında gerçekçi yöntemin serpilmesi ve derinleşmesi, yaşamın gennelleştirilerek anlatılması konusunda şaşırtıcı bir enginleşme gözlenir. Şairin 1825 yılına kadar sanatsal yaratıcılığında nasıl ki özgürlük yanlısı dizeler, romantik şiirler merkezî bir yer tutuyorduysa 1820'li yılların sonunda ve 1830'lu yıllarda artık Puşkin yapıtlarında gerçekçiliğin enine boyuna resmedildiği görülür.

Puşkin aşk şairi idi. Onun aşkı yalnız sevdiği kadına değil, bütün insanlığa idi.

Seviyordum sizi: ve bu aşk belki
İçimde sönmedi bütünüyle;
Fakat üzmesin sizi artık bu sevgi;
İstemem üzülmeyi hiçbir şeyle.

Sessizce, umutsuzca seviyordum sizi,
Kâh ürkeklik, kâh kıskançlıkla üzgün;
Bu öyle içten, öyle candan bir sevgiydi ki,
Dilerim bir başkasınca da böyle sevin.

Puşkin, o sıralarda yazdığı birkaç imzasız mektup aracılığıyla d'Anthès adındaki bir Fransız delikanlısının Natalya Puşkin'e kur yaptığını, Natalya Puşkin'in de d'Anthès'e karşı kayıtsız kalmadığını öğrenir. Çok üzülen Puşkin, 1837'de d'Anthès'i düelloya çağırır. Bu bir anlamda Puşkin'in ölümüne meydan okuyuşudur. Çünkü d'Anthès'in ordunun en iyi nişancılarından olduğu bilinmektedir.

27 Ocak 1837'de St. Petersburg yakınında Kara Dere'nin bir köşesinde düellonun yapılmasına karar verilir. Puşkin'in şahidi arkadaşı Danzas'tır. Düelloda kullanacağı silahı almak için gümüşlerini sattığı iddia edilir.

Düelloda Puşkin tarafından omzundan yaralanan d'Anthès, Puşkin'i karnından yaralamayı başarır. Büyük bir soğukkanlılıkla iki gün boyunca can çekişen Puşkin, Ocak ayında soğuk bir öğleden sonra hayata gözlerini yumar.

Şairin öldüğünü duyunca evinin kapısının önünde toplanan ve “Yevgeniy Onegin”in son baskısını kapış kapış tüketen halk, şairin ölümü üzerine neredeyse hükümete karşı ayaklanma noktasına gelir. Bu gerekçe ile olayların çıkmasından çekinen polis, bir gece yarısı şairin tabutunu gizlice kiliseden alır ve Mihaylovskoye köyüne götürerek toprağa verir.

Aleksandr Puşkin’in düello günü uğradığı son yer; Peterburg Nevski Prospekt’de Wolf’s şekerisidir (şimdiki Cafe Litterturnia). Bu cafede Puşkin’in bal mumundan bir heykeli vardır.

2. Aleksandr Sergeyevic Puşkin’in İstanbul Konulu Şiirleri

Yalnız 37 yıl yaşamış bu ünlü şair çok değişik konularda yazmıştır. Genel olarak Rus kültürünü, Rus hayatını öykü, roman ve şiirlerine konu etmesine bakmamak gerekir; onun değişik konularda -özellikle Doğu konusunda- da eserleri vardır.

“Şairin doğuyu anlamasında ve onu şiirine malzeme olarak kullanmasında Türk-Osmanlı kültürünün büyük katkısı olmuştur. Gerek ülkesi içindeki seyahetleri, gerekse daha sonra Erzurum’a yapacağı yolculuk, onun çevresindeki halkların kültürel değerlerine karşı özenli yaklaşmasına sebep olmuştur. Hayatı boyunca yurt dışına çıkmayı arzulayan şair, Çarlık yönetimine yönelttiği eleştirel bakış yüzünden böylesi bir haktan mahrum bırakılmış; ancak 1828 yılında çıkan Rus-Osmanlı savaşı nedeniyle cepheye gönderilmesine izin verilmiştir.” (Türkmen 2007: 685-686)

Puşkin’in Doğu konulu eserlerinin yaranmasına da esas nedenlerden biri bu seyahat oluyor. Fakat bu seyahatten önce de şairin yazdığı şiirlerde Doğu’nun etkisi açık olarak görülür. Bu konuda Fikret Türkmen şöyle yazıyor: “Puşkin’in sanatında Doğu etkisinin şairin Besarbiya’da bulunduğu 1820 yılında olduğu düşünülmektedir. Şairin Türkiye’den buraya göçen İstanbullu bir Rum kızından pek çok Türkçe şiir öğrendiği bilinmektedir. ‘Ey Gül kız, Ben Senin Esirim’ şiirinin sözlerinde Doğu etkisi belirgin bir şekilde hissedilmektedir.” (Türkmen 2007: 683)

Ey gül kız, ben senin esirim.
Fakat sana esir olmaktan utanmıyorum.
Orman âşıklarının kanatlı kralı
Çalılardaki bülbül gibi,
Gururlu ve güzel gülün yakınında
Tatlı bir esaret içinde yaşayıp
Gecenin karanlığında.
Ona şarkılar söyleyerek...

1822 yılında “Rum Kızına” adlı bir şiir yazmıştır. Bu şiir baştan başa Doğu motifleriyle örülüdür.

Yukarıda da bildirdiğimiz gibi, A. S. Puşkin, 1929 senesinde Kafkasya’da olmuş, oradan da Osmanlı topraklarına bir sefer etmiştir. Şair Kars’ta ve Erzurum’da olmuştur. Bu seyahat hakkında o, “Erzuruma Seyahat” eserini yazmıştır. Bu eserde biz

şairin Türklere karşı olan saygı ve sevgisinin canlı tanığı oluyoruz. Onun yaralı Türk subaylarına nasıl yardım ettiği, Türk subaylarının kahramancasına nasıl savaşmışları bu esere yansımıştır.

Puşkin bu eserinde İstanbul'la Erzurum'u kıyaslayarak yazıyor: "Sultanın ortaya attığı yenilikler henüz Erzurum'a gelip çıkmamıştır. Ordu henüz kendi Doğu elbiselerini giyiyor. Erzurum ile İstanbul arasında Kazan ile Moskova arasında olduğu gibi rekabet var." (Puşkin 2006: 273)

İnceleceğimiz şiirlerde Puşkin İstanbul'u Erzurum'la kıyaslandırmıştır. A. S. Puşkin'in bu şiiri daha çok siyasi bir şiirdir. 1828-1829 yıllarında İstanbul'da II. Mahmud'un orduda yaptığı reformlar bu şiire yansımıştır.

A. S. Puşkin Erzurum seferinden sonra İstanbul konulu 52 mısradan oluşan bir şiir yazmıştır. Bu şiirin yazılma tarihi 1828'dir. Bu şiir Rus dilinde yazılmış, Azerbaycan Türkçesine de çevrilmiştir. Bu şiirin Türkiye Türkçesine çevrildiği ve Türkiye'de basıldığı hakkında elimizde hiçbir belge yoktur.

Azerbaycan Türkçesine çevrilmiş ve basılmış olan bu adla iki şiir mevcuttur. Birisi Bakü'de 2006 senesinde basılmış olan "Erzurum'a Seyahat" eserinin içerisinde verilmiştir. Rastlandığımız 2. şiir ise 2004 yılında Bakü'de basılmış Puşkin'in şiirler kitabının içerisinde bulunan şiirdir. Bu şiirler, mısralarının sayısına göre birbirinden farklıdır. "Erzurum'a Seyahat" eserinde verilmiş şiir 32 mısradan oluşmuştur. Bu bildiride inceleyeceğimiz şiir ise Puşkin'in şiirler kitabındaki 52 mısralık bir şiirdir. İnceleyeceğimiz şiirdeki bu satırlar "Erzurum'a Seyahat" eserinde yoktur:

Kadirsen, ey Allah!
Ruşşuk'tan ta eski İzmir'e kadar,
Trabzon'dan Tulçı'ye kadar, seraser
Müsafir çağırarak aç köpekleri,
Gezib deste-deste cellad her yeri,
Yeniçerilere od vurdular, od,
Yandı baştan-başa, viran oldu yurd;
Bir yeniçeri
Kaçıp İstanbul'dan gelerek beri,
Dedi ki, ölkeni бүрүдү tufan,
Bir zerbe vuruldu bize çok yaman:
Kanlı kenareler düzүлдү sef-sef,
Yandı, küle döndü bütün her teref.
Her yanda çekildi çesetler dara,
Kurumuş, бүзүşmüş, rengi kapkara...
Ah, ey kadir Allah!..
Efsus, eleman!
Kazebden kudurup od saçıyor sultan...

Seyahatnameyi okurken öyle malum oluyor ki, İstanbul'dan Erzurum'a kaçıp gelmiş bu yeniçeri ile Puşkin Erzurumda'da tanışıyor. İstanbul'daki son olayları da Puşkin'e o anlatıyor. Tabii ki Puşkin de bu olayları ona anlatılan gibi şiirinde yansıdır.

Bir yeniçeri
Kaçıp İstanbul'dan gelerek beri,
Dedi ki, ölkeni bürüdü tufan,
Bir zerbe vuruldu bize çok yaman:

Bizim kendi fikrimizce, şairin bu konuda şiir yazmasına esas neden Erzurum'da İstanbul'dan kovulmuş bir yeniçeri ile görüşmesi, ondan İstanbul'la ilgili bazı malumatlar alması olmuştur. Elbette ki İstanbul'dan isyan ettiği için kovulmuş bir yeniçeri İstanbul hakkında, oradaki durum hakkında hoş bir kelime söylemeyecektir.

Şiirin yazıldığı dönemde Rusya-Osmanlı muharebesinin başlaması, Osmanlı devletinin Bükreş Sazişi ile serblere bazı imtiyazlar vermesi ve özgürlüğünü kısmen tanınması; bu dönemde ayrıca Rumların da ayağa kalkmağa ceht etmesi, hatta Bizans İmparatorluğu'nu berpa etmek cehtleri bu dönemde İstanbul'da çok karışık bir durumun ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Şimdi İstanbul'u öyür kafirler;
Demir pencelerle, bir zaman geler
Yatmış yılan gibi ezerler onu;
Bu olar elbetde keftetin sonu...
Üstünü çen duman almış İstanbul!
Qeflet uykusuna dalmış İstanbul!
İstanbul dönmüştür kurandan dinden:
El çekmiş o, Doğu'nun gerçeğinden
Batı hiyle kullanıb salmıştır saye,
İstanbul dalmıştır zövke-sefaye.

1828'de İstanbul'da hangi sultan var idi? Durum nasıl idi? Şimdi de bu konulara öngörü yapalım. 1828'de Rusya, müttefiklerinin desteğiyle Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. Rus ordusu Doğu'da Erzurum'u ele geçirdi. Batı'da ise Edirne işgal edildi. İşte bu dönemde de Puşkin Rus ordusunun içerisinde Erzurum'da olmuştur.

İmana-kılınca hiyanet etmiş,
Kovğaya-savaşa yad olup getmiş.
Ezan verildikçe içiyorlar şerab,
Ne büyük hiyanet-ne büyük ezab!
Sönmüş yüreğinde dinin vükarı
Kadınlar dolanır, gezir bazarı,

Çıkır sokaklara ihtiyar karılar,
Ara düzeltmeğe müşteri arar...
Satılmış haceler uyuyorlar rahat,
Yadlar heremlere girir. Ne dehşet!..

Bu mısralarda ise biz İstanbul'un Doğu'dan daha çok Batı'ya yöneldiğine tanıklık ederiz. Fakat bu mısraların ne kadar gerçek olduğunu tam olarak söyleyemeyebiliriz. Doğrusu 19. yüzyılda şairin yazdığı gibi camilerde ezan verilirken şarap içilmesine biz bir o kadar da inanmıyoruz.

Sonraki mısralarda şair İstanbul'u Erzurum'la karşılaştırır ve okurlara Erzurum'u kutsal bir şehir gibi sunar:

Lakin böyle değil şanlı Erzurum!
Dağları-daşları kanlı Erzurum.
Bir gece aldanıp yata bilmeriz,
Biz arı-namusu ata bilmeriz
Biz şerab içmeriz, dalıp işrete.
Namusu satmarık pula, ziynete.
Biz onaylıyoruz kendi dinimizi,
Kutsal saf sular besler bizi,
Döyüşe merd gidiyor bizlerden her kes,
Biz korhu bilmeriz esla dünyada,
Bizim heremlere yad gire bilmez!...
Haceler ayıktır, satılmas onlar,
Paktır, namusludur bizim kadınlar.
Kadirsen, ey Allah!

Gördüğümüz gibi bu mısralarda Erzurum'un ne kadar kutsal bir toprak olduğu, onun Doğu'ya ne kadar sıkı bağlı olduğu, İslam'ın kanunlarına nasıl iyi bir şekilde riayet edildiği Puşkin tarafından yazılıyor.

II. Mahmud dönemi (1808-1839), hem gerçekleştirilen yenilik hareketleri ile hem de etnik ve siyasi isyanlarıyla Osmanlı Devleti'nin yol ayrımına girdiği bir dönemi ifade eder. II. Mahmud, öncelikle orduyu baştan aşağı düzenlemekle işe başladı. Yeniliklere karşı çıkan Yeniçeri Ocağı bir nizamname ile ortadan kaldırıldı. Vak'a-yi Hayriye olarak adlandırılan bu köklü değişiklikle (15-16 Haziran 1826) yeni bir ordu oluşturuldu. Ancak yeniçeriler bu düzenlemeye boyun eğmeyerek isyan ettiler. Sadrazamın sarayını basan yeniçeriler sadrazamın ve ıslahatçıların başlarını istediler. Ancak At Meydanı'nda toplanan yeniçeriler dağıtıldı, ocakları bombalandı. Böylece Avrupa tarzında yeni bir ordunun kurulması yönündeki en büyük engel ortadan kaldırılmış oldu. Puşkin şiirinde bu yeniçerilerden bahsedilmiştir.

Ruşşuk'tan ta eski İzmir'e kadar,
Trabzon'dan Tulçı'ye kadar, seraser

Müsafir çağırarak aç köpekleri,
Gezib deste-deste cellad her yeri,
Yeniçerilere od vurdular, od,
Yandı baştan-başa, viran oldu yurd;
Kanlı kenareler düzüldü sef-sef,
Yandı, küle döndü bütün her teref.
Her yanda çekildi çesetler dara,
Kurumuş, büzüşmüş, rengi kapkara...
Ah, ey kadir Allah!..
Efsus, eleman!
Kazebden kudurup od saçıyor sultan...

“II Mahmud eğemenlik döneminde ilk önce hakimiyetin yönedilmesine karışmak isteyen, bir kadar siyasilmiş Yeniçeri Ocağını aradan kaldırarak 15 Nisan 1826’ yılında “Esger-Mansure Muhammediye” adlı yeni ordu teşkilatı oluşturmuştur” (Musayev 2008: 125)

“Yeni oluşturulmuş ordu teşkilatı bakımından henüz tamamlanmamıştır ve Rus ordusu karşısında duracak gücede değildir. Ona göre de Eflak ve Boğdanı yeniden işgal eden ruslar Dunay çayına kader irelilemeği bacardılar” (Musayev 2008: 123)

Fakat, kimi şekli, kimi öze yönelik bu yenilikler devletin içinde bulunduğu zorlukları aşmasına yetmediği gibi Osmanlı coğrafyasındaki parçalanma II. Mahmud döneminde daha da hissedilir hâle geldi.

Sonuç

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin’in Doğu sevgisi, Türklere karşı olan olağanüstü saygı ve ihtiramı cevapsız kalmamıştır. Puşkin’in eserlerinin bir kısmı Türkçeye çevrilmiştir. Bu tesadüfi değil ki, bütün dünyada Puşkin’e heykel yapan yegane üniversite İstanbul’da yerleşiyor. Okan Üniversitesinin Güzel Sanatlar Bölümünün karşısında Puşkin’in heykeli vardır.

Türk dünyasının bir parçası olan Azerbaycan’da, onun başkenti Bakü’de de Puşkin’in heykeli koyulmuş, onun tahminen bütün eserleri Azerbaycan Türkçesine çevrilmiş, eserleri okullarda, üniversitelerde öğrencilere öğretiliyor.

Kaynakça

[http://www.auburn.edu/...](http://www.auburn.edu/)

Fikret Türkmen, “Doğulu Konuların Rus Edebiyatında İşlenmesi Meselesi”, *Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2 /2, Spring 2007.

Puşkin. A. S. *Seçilmiş eserleri*. I. cild. Bakı-2006.

Puşkin. A. S. *İzbrannoë*. Moskva ‘Detskaya literatura’. 1976.

Puşkin. A. S. *İsbrannie soçinenie v dvux tomax*. Tom I. Moskva-1980.

Puşkin. A. S. *Seçilmiş eserleri*. Bakı-2004.

Musayev. O. *Osmanlı sultanları*. Bakı-2008